



การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Development of Democratic Leadership Model for Students of Rajabhat Universities in the Northeast Region

จักรกฤษณ์ แก้วลา ไชยา ภาวะบุตร สุรัตน์ ดวงชาทม และ วีระเทพ นิยมหัตถ์

Chakgrit Keawla Chaiya Pawabutra Surat Duangchatom and Wirathep Niamhatti

สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000

Leadership in Educational Administration, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon, Thailand, 47000

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) การออกแบบและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษารูปแบบและเอกสารงานวิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะที่ 2 จัดทำเครื่องมือเพื่อวิจัยเชิงสำรวจ ประกอบด้วย หาคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลการสำรวจ ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan ประกอบด้วยจากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 แห่ง จำนวน 384 คน ปีการศึกษา 2556 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระยะที่ 3 การจัดทำร่างและพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย ยืนยันรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน การวิพากษ์รูปแบบโดยนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จำนวน 50 คน การปรับปรุงรูปแบบและประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของรูปแบบ โดยใช้แบบสอบถาม และเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การยึดหลักกฎหมายตามหลักการระบอบประชาธิปไตย 2) การกระตุ้นให้เกิดความสามัคคีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และ 3) การยึดหลักเสียสละและการยินยอม
2. การออกแบบและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำประชาธิปไตยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้

^{*}Corresponding author.

Email address: joejuno999@hotmail.com

2.1 การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) หลักการประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎี หลักการประชาธิปไตย 2) วัตถุประสงค์เป้าหมายเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 1) การยึดหลักกฎหมายตามหลักการระบอบประชาธิปไตย 2) การกระตุ้นให้เกิดความสามัคคีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และ 3) การยึดหลักเสียสละและการยินยอม 4) กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย 1) การประชาสัมพันธ์ เพื่ออภิปราย แสดงความคิดเห็น และเสนอแนะเกี่ยวกับประชาธิปไตย 5) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประชาธิปไตย และ 6) สื่อประกอบกิจกรรม ประกอบด้วยวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 ผลจากการประเมินความเหมาะสมของการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร จำนวน 50 คน โดยใช้แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษานั้น มีความเหมาะสมเป็นไปได้สามารถนำรูปแบบไปใช้ได้

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ แบบประชาธิปไตยของนักศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to: 1) examine the components of democratic leadership for students of Rajabhat universities in the Northeast, and 2) design and test the appropriateness and feasibility of the democratic leadership development model for students of Rajabhat universities in the Northeast.

This Research and Development was divided into three phases: Phase I Model and Documentary Investigation through document inquiry, in-depth interviewing experts to confirm the components of democratic leadership for students of Rajabhat Universities in the Northeast; Phase II Survey Research Instrument Design involved an examination of a quality of research instruments for a further data analysis and summary. Krejcie & Morgan formula was also employed to determine the sample size. The selected samples were 384 students from 12 Rajabhat Universities in the Northeast in the academic year 2013. The data were analyzed through frequency, percentage, mean and standard deviation; Phase III was related to drafting and refining the model which involved model confirmation by ten experts. The developed model was further tested through a public hearing for the accordance and appropriateness. The questionnaire was then administered to 50 students from Sakon Nakhon Rajabhat Universities. Consequently, the completed research was reported on.

The findings of this research were as follows:

1) The three components of democratic leadership for students of Rajabhat Universities involved 1) practices based on the rule of law and democracy principles, 2) encouragement to live together in unity and peace, and 3) respect and accept majority rule decision making.

2) The democratic leadership development model for students of Rajabhat universities in the Northeast was designed and tested for its appropriateness and feasibility. The results revealed that:

2.1 The democratic leadership development model for students of Rajabhat universities in the Northeast comprised 1) Principles involving concepts and theories of democracy principles, 2) Objectives, 3) Contents involving 3.1) the practices based on the rule of law and democracy principles, 3.2) encouragement to live together in unity and peace, and 3.3) respect and accept majority rule decision making, 4) Development process involving 4.1) public hearing for individuals to discuss, present, express their views on democracy, 4.5) measurement and evaluation involving a set of questionnaire on democracy, and 4.6) activity media involving materials, equipment which were applied during the intervention.

2.2 The democratic leadership development model for students of Rajabhat universities in the Northeast was appropriate and feasible for further application.

Keywords: Leadership, Democracy, Leadership in Democracy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 โดยคณะราษฎร เป็นการเปลี่ยนจากระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบการปกครองโดยรัฐธรรมนูญ มีเป้าหมายจะสถาปนาระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเป็นหลักในการปกครอง โดยประเทศไทยมีการใช้รัฐธรรมนูญในการปกครอง กระทั่งถึงฉบับปัจจุบันที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 เป็นฉบับที่ 18 ได้บัญญัติให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้น มีหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับสำหรับเป็นแนวทางการปกครองประเทศ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางทุกขั้นตอนและนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาเป็นข้อคำนึงพิเศษในการยกร่างและพิจารณาแปรญัตติอย่างต่อเนื่อง ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่จัดทำใหม่นี้มีสาระสำคัญเพื่อให้บรรลุดัตถประสงค์ร่วมกันของประชาชนชาวไทย ในการธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชและความมั่นคงของชาติ การทำนุบำรุงรักษาศาสนาทุกศาสนาให้สถิตสถาพร การเทิดทูนพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและเป็นมิ่งขวัญของชาติ การยึดถือระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นวิถีทางในการปกครองประเทศการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นทางการ การกำหนดกลไกสถาบันทางการเมือง

ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ให้มีดุลยภาพและประสิทธิภาพตามวิธีการปกครองแบบรัฐสภา รวมทั้งให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่นสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยสุจริต [7]

หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หมายถึง ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอิสระในการปกครองประเทศอย่างเสมอภาค ประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ความเท่าเทียมกันทางการเมืองหลักสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ได้แก่ การที่ประชาชนมีอำนาจอันชอบทำในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน มีอิสระในการกระทำในขอบเขตของกฎหมายและมีแนวทางปฏิบัติตนที่เป็นอิสระภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีหลักยึดดังนี้ [14]

1) หลักกฎหมาย เป็นกฎเกณฑ์และกติกาของประเทศเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเกิดความยุติธรรมในสังคม 2) หลักการยอมรับเสียงข้างมาก คือ การที่ประชาชนในรัฐใช้มติของประชาชนส่วนใหญ่เป็นหลักในการทำงาน 3) หลักการใช้เหตุผล คือ การที่ประชาชนใช้หลักเหตุผลเป็นหลักในการหาข้อสรุปเพื่อทำงานร่วมกันหรือการอยู่ร่วมกัน 4) หลักประนีประนอม คือ การที่ประชาชนไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา แต่ใช้การตกลงร่วมกันในการขจัดข้อขัดแย้งที่ไม่เห็นด้วย 5) หลักการยินยอม คือ การที่ประชาชนใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจเป็นตัวของตัวเองโดยปราศจากการบังคับบีบบังคับความเห็นตรงกันจึงตัดสินใจผ่านตัวแทนของประชาชนในการดำเนินงานทางการเมืองและการปกครอง

คุณค่าของประชาธิปไตย สามารถจะแสดงให้เห็นเป็นข้อๆ ได้ดังนี้ 1) ทางการเมือง ประชาชนมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประชาชนมีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงตัวผู้ปกครองรัฐ เมื่อนำการบริหารงานผิดพลาด 2) คุณค่าทางเศรษฐกิจ ประชาชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต มีเสรีภาพในการผลิตการบริการ การลงทุนต่างๆ มีอำนาจในการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้า และได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นธรรมในการรับบริการเศรษฐกิจ 3) คุณค่าทางสังคม ประชาชนมีโอกาสได้รับความคุ้มครองจากรัฐในด้านสิทธิมนุษยชน มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ มีความเท่าเทียมกันโอกาสและสิทธิในการดำเนินชีวิต ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายอยู่ร่วมกันโดยสันติวิธี และร่วมมือกันทำงานเพื่อความสงบสุขในรัฐ [14]

ในอดีตนักศึกษาเคยมีบทบาทในการเรียกร้องประชาธิปไตยจากผู้มีอำนาจคือทหารและกลุ่มอำนาจเก่า แต่ดูเหมือนการเรียกร้องที่ไม่เคยยุติ แม้กระทั่งมีรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ซึ่งเคยคิดว่าเป็นประชาธิปไตยที่ดีที่สุด แล้วก็ตาม ยังเกิดสถานการณ์ให้ต้องเขียนรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 อีก จากเหตุการณ์รัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ประชาชนผู้ต่อต้านการรัฐประหาร ทุกภาคส่วนต่างเฝ้ามอง “การเคลื่อนไหว” ของกลุ่มพลังนักศึกษา แต่กลับไม่มีปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้เกิดคำถามขึ้นในสังคมว่า “ทำไมจึงไม่มีพลังหรือเสียงจากกลุ่มนักศึกษาออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือมีก็เพียงบางส่วนเท่านั้น โดยจากเหตุการณ์ดังกล่าวสามารถแยกสาเหตุหลักๆ ออกได้ 3 ข้อ ดังนี้ [9]

1. กระแสทุนนิยมและกระแสคลื่นวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาครอบงำ หักเหความสนใจของวัยรุ่น ที่ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา ไปจากเรื่องราว ข่าวสาร และปรากฏการณ์ต่างๆ ทางสังคม ส่งผลให้นักศึกษาที่เคยเป็นผู้มีบทบาทสำคัญทางการเมืองนั้นขาดความรับผิดชอบต่อสังคม และตระหนักถึงภาระหน้าที่ของการเป็นนักศึกษา จนในที่สุดพลังดังกล่าวก็เลียบหายไป กระบวนการโลกาภิวัตน์ในระยะสามทศวรรษที่ผ่านมาเกิดขึ้นรวดเร็วมาก เนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการโทรคมนาคม การติดต่อสื่อสารถึงกันทั่วโลกจึงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและครอบคลุมไปทั่ว ทำให้

โลกสังคมนิยมผนึกเข้ากับโลกทุนนิยม และสร้างเครือข่ายของกระบวนการโลกาภิวัตน์ ออกไปอย่างกว้างขวาง ชนิดที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน นักศึกษายุคปัจจุบันเติบโตขึ้นท่ามกลางกระแสการพัฒนาประเทศ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นเหตุให้เศรษฐกิจและสังคมไทยถูกผูกโยงเข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เข้ามาครอบงำยุคโลกาภิวัตน์

2. ระบบการศึกษาและการกล่อมเกลามาแนวคิดในรั้วมหาวิทยาลัยการที่มหาวิทยาลัยจำนวนไม่น้อยในปัจจุบัน มุ่งเน้นในเรื่องการทำธุรกิจการศึกษามากเกินไป เช่น การเปิดหลักสูตรพิเศษเพื่อหารายได้ การขยายวิทยาเขตและการหาลูกค้าทางการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ กิจกรรมในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ ยังขาดการปลูกฝังและกระตุ้นให้นักศึกษาตระหนักรู้ต่อปัญหาสังคมและบ้านเมือง อาจารย์ยุคใหม่ไม่เป็นแบบอย่างในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ทุกคนมุ่งหวังสร้างเนื้อสร้างตัวจากธุรกิจการศึกษา ส่งผลให้กลุ่มนักศึกษานักศึกษาชาตินิยมและด้านชาติต่อการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง

3. การกล่อมเกลามาทางความคิดของสังคมโดยลึ้มเปรียบเทียบความล้มเหลวระหว่างตัวบุคคลกับระบอบทั้งระบอบ การผลิตวาทกรรมเกี่ยวกับระบอบทักษิณของกลุ่มนักวิชาการที่อ้างว่าตนเองต้านรัฐประหาร ส่งผลให้เกิดความเข้าใจต่อประชาชนและนักศึกษานักศึกษาว่าทักษิณ เท่ากับ ระบอบหนึ่ง เทียบเท่ากับ ระบอบประชาธิปไตย เทียบเท่ากับระบอบคอมมิวนิสต์ เสมอ กับระบอบสังคมนิยม เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า ไม่มียุคใดสมัยใดที่นักศึกษาจะไร้จิตสำนึกต่อประชาชนและสังคมมากเท่ายุคนี้ หากเรามองย้อนกลับในอดีต สังคมไทย ตั้งแต่ 24 มิถุนายน 2475 เรื่อยมาจะเห็นว่านักศึกษามีบทบาทที่สำคัญมากในการช่วยขับเคลื่อนให้สังคมเดินหน้าต่อไปได้ และที่เห็นอย่างเห็นรูปธรรมเด่นชัดก็คือเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ พฤษภาคม 2535 ที่นักศึกษาออกมาเป็นบทบาทชัดเจนในการเป็นแกนนำทางการเมืองขับไล่อำนาจเผด็จการให้ออกไปจากสังคม

ในสถานการณ์ การเมืองปัจจุบันนี้ เราจะเห็นว่าตั้งแต่ ช่วงเกิดเหตุวิกฤตนั้น มีนักศึกษาบางส่วนได้ออกมาแสดงบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

โดยใช้กรอบ 14 ตุลาคม 2516 มาเป็นตัวแบบในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งการใช้กรอบ 14 ตุลาคม 2516 มาใช้กับเหตุการณ์ทางการเมืองปัจจุบันนั้นไม่เหมาะสม เพราะเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นการต่อสู้กับรัฐบาลทหาร ณ ตอนนั้นยังไม่มีรัฐธรรมนูญ ไม่มีฉันทามติของประชาชน แต่ขณะเดียวกันการเคลื่อนไหวทางการเมืองในขณะนี้ เป็นการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ได้มาจากรัฐประหาร

ในฐานะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นมหาวิทยาลัยในชุมชนและอยู่ใกล้ชิดท้องถิ่น นักศึกษาจะต้องมีจิตสำนึกเรื่องท้องถิ่นและมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เมื่อชุมชนมีการตัดสินใจในเรื่องใดๆ เช่น การใช้ทรัพยากรร่วมกัน นักศึกษาสามารถจะเข้าไปเสริมความรู้ให้ชุมชนสามารถตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น ส่วนมหาวิทยาลัยในเมืองนักศึกษาก็สามารถจะเข้าไปร่วมในระดับเทศบาลได้ เช่นกัน เพราะ สถาบันการศึกษาไม่มีกำลังและบุคลากรเพียงพอจะทำงานด้านชุมชนในทุกๆ เรื่อง ควรหาจุดเด่นของตนเองและเลือกทำเฉพาะเรื่อง คือ การแบ่งงานกันทำ และแม้กระทั่งในสถาบันเดียวกันเองก็สามารถจะเลือกทำเฉพาะบางเรื่องเท่านั้น เช่น เรื่องสุขภาพ อาหาร สิ่งแวดล้อม เป็นต้น แต่ต้องมีการประสานกับภาคีเบื้องบนตามสถานการณ์ที่อำนวย [4]

จากปัญหาที่กล่าวมา จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกของประชาชน ให้มีจิตสำนึกประชาธิปไตยขึ้นมา โดยเริ่มจากนักศึกษา ก่อน เพราะเป็นกำลังสำคัญ และมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เข้าใจอย่างถูกต้อง และเป็นบรรทัดฐานในสังคมซึ่งผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ตอบสนองสังคม ตามปัญหาที่เกิดขึ้น อีกแนวทางหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาภาวะผู้นำทางประชาธิปไตยแก่ประชาชนทั่วไปด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำและแนวปฏิบัติแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อพัฒนาเป็นการพัฒนาแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย

2. เพื่อการออกแบบและตรวจสอบความเหมาะสมของการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำประชาธิปไตยจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 12 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2556 จำนวน 163,817 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 12 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2556 จำนวน 384 คน ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Krejcie and Morgan การเก็บรวบรวมข้อมูลได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากแบบใส่คืนในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพิจารณาการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จำนวน 50 คน เพื่อเป็นตัวแทนในการศึกษาและเก็บข้อมูล ประหยัดเวลา แรงงาน ประหยัดงบประมาณ ค่าใช้จ่ายเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน (วิจัย) และสามารถตรวจสอบเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดได้ดีกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สถิติในการวิเคราะห์ สามารถใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ไม่ลำช้า

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. แบบสอบถาม เรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. คู่มือการใช้การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามโดยจัดส่งแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยแนบซองเปล่าติดแสตมป์และจำหน่ายที่อยู่ของผู้วิจัย และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ทำการลงรหัสเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2 การสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์ ณ สถานที่ทำงานของผู้สัมภาษณ์ จำนวนทั้งสิ้น 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) นำผลการสัมภาษณ์มาสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์แบบสอบถาม เรื่องการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

สรุปผลและอภิปรายผลวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การยึดหลักกฎหมายตามหลักการระบอบประชาธิปไตย 2) ความสามัคคีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และ 3) การยึดหลักเสียสละและการยินยอม

1.2 ออกแบบและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำประชาธิปไตยของ

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้

1.2.1 รูปแบบการพัฒนารูปแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหากระบวนการพัฒนา สื่อประกอบกิจกรรม และการวัดและประเมินผล

1.2.2 ผลจากการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จำนวน 50 มีความเหมาะสมเป็นไปได้สามารถนำรูปแบบไปใช้ได้

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มี 3 องค์ประกอบคือ 1) การยึดหลักกฎหมายตามหลักการระบอบประชาธิปไตย 2) การกระตุ้นให้เกิดความสามัคคีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และ 3) การยึดหลักเสียสละและการยินยอม ทั้งนี้เนื่องจากว่า ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นพฤติกรรมของนักศึกษาที่กล้าแสดงออกและนำไปปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น สามารถโน้มน้าวชักชวนกระตุ้น ส่งเสริมให้นักศึกษาคณะอื่นๆ ปฏิบัติตามแนวทางประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ [5] ได้กล่าวถึงลักษณะความเป็นผู้นำประชาธิปไตยว่าเป็นลักษณะที่ผู้นำให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อวางแผนหรือกระทำการใดๆ มติของกลุ่มถือว่าสำคัญ มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างต่อเนื่อง และคำนึงถึงความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ผู้นำแสดงตนเป็นผู้นำสมาชิกในกลุ่ม สามารถเข้าถึงความต้องการของสมาชิก

องค์ประกอบที่ 1 การยึดหลักกฎหมายตามหลักการระบอบประชาธิปไตย เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญประการแรกเนื่องจากภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา นักศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องหลักกฎหมายตามหลักการระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี ถ้อยคำที่ชัดเจนที่เป็นเพราะซึ่งสอดคล้องกับ [12]

มีความเห็นว่าหลักการสำคัญของประชาธิปไตย ได้แก่ 1) ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและประชาชนเป็นผู้ทรงอำนาจอิสระ 2) รัฐบาลได้อำนาจมาจากประชาชนหรือโดยความยินยอมของประชาชน 3) ในประเทศขนาดใหญ่ที่ใช้ประชาธิปไตยทางอ้อม จะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนและพนักงานของรัฐอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยประชาชนสามารถออกเสียงเลือกตั้งได้โดยอิสระ 4) สถาปนาทางการเมืองที่ทำหน้าที่ในการตัดสินใจทางการเมืองหรือกำหนดนโยบายสาธารณะต้องตั้งขึ้นโดยวิธีทางแห่งการแข่งขัน เพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงความเห็นชอบของประชาชน 5) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลา โดยกระทำผ่านกลไกต่างๆ หรือใช้สิทธิแสดงบทบาทต่างๆ ได้โดยตรง

องค์ประกอบที่ 2 การกระตุ้นให้เกิดความสามัคคีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 2 เนื่องจากว่าเป็นแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรือการอยู่ในสังคมด้วยความพอใจ สันติสุขของนักศึกษาที่เป็นเพราะซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ [1] ได้ศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในภาพรวมที่ระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่านักศึกษามีความเป็นพลเมืองด้านการเคารพกติกาสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม 2) ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

องค์ประกอบที่ 3 การยึดหลักเสียงข้างมากและการยินยอมมีความสำคัญเป็นอันดับที่สาม เนื่องจากหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการปรึกษาหารือของสมาชิกในกลุ่ม ที่เป็นเพราะซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ [8] ระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่ จึงให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก (Majority Rule) ในการตัดสินใจขัดแย้งทุกระดับโดยหลักการเสียงข้างมากหมายความว่า การตัดสินใจใดๆ ของกลุ่มหรือคณะบุคคล หลังจากที่ได้มีการปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นพอสมควรแล้ว ก็ให้ตัดสินเป็นข้อยุติโดยถือเสียงข้างมากเป็นเสียงชี้ขาด เพื่อให้สามารถ

ดำเนินการเป็นรูปธรรมต่อไปได้ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนสูงสุดจะเป็นผู้ที่ได้รับเลือก หรือในการออกเสียงประชามติ เรื่องที่มีผู้เห็นด้วยมากที่สุดจะได้รับการนำไปปฏิบัติ หรือกรณีการออกเสียงลงมติในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ก็จะใช้เสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ตัดสิน

2. การออกแบบและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำประชาธิปไตยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับ [13] ได้นำเสนอโครงสร้างแผนการพัฒนาศูนย์บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยกำหนดองค์ประกอบสำหรับการพัฒนาได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและหลักการพื้นฐานของโครงการ 2) วัตถุประสงค์ของโครงการ 3) แนวทางการพัฒนา 4) กลไกดำเนินการ ในส่วนของ [3] ได้ทำการวิจัยเรื่องการนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไว้ 8 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการพันธกิจของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำ 4) การดำเนินการพัฒนา 5) การประเมินผลหลังการพัฒนา 6) การปฏิบัติงานจริงและการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ 7) การนำเสนอผลการวิจัย และ 8) การประเมินผลและการติดตามผล ส่วน [6] ได้กำหนดองค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาชาวอุดรธรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาว่ามีจำนวน 7 องค์ประกอบ คือ 1) ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน 2) หลักการของรูปแบบ 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ 5) ขั้นตอนการประเมินกิจกรรม 6) การนำรูปแบบไปใช้ และ 7) ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ ส่วน [11] ได้สรุปรูปแบบการฝึกอบรมสำหรับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไว้ 9 องค์ประกอบ คือ 1) นโยบายการพัฒนาฝึกอบรม 2) แนวคิดที่เป็นจุดเน้นการพัฒนา 3) การวิเคราะห์คุณลักษณะมาตรฐาน 4) การระบุเป้าหมายในการพัฒนาฝึกอบรม 5) การใช้หลักการกำหนดรูปแบบการพัฒนาฝึกอบรม 6) การเตรียมความพร้อมและจำแนกกลุ่ม 7) วิธี

การพัฒนาฝึกอบรม 8) ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ และ
9) การประเมินและการติดตามผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏมีภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยครบถ้วนทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การยึดหลักกฎหมายตามหลักการระบอบประชาธิปไตย 2) ความสามัคคีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และ 3) การยึดหลักเสียสละและการยินยอม ดังนั้นควรเน้นกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย

1.2 จากการประชาสัมพันธ์จึงทำให้นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจ และมีความตระหนักเห็นความสำคัญเกี่ยวกับประชาธิปไตยจนสามารถนำความรู้ไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่บุคคลอื่นๆ ได้

1.3 การพัฒนาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา ควรถือเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญ ซึ่งเอกสารประกอบการศึกษาดูงานตนเองของนักศึกษาเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับ

นักศึกษา กับมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศเพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาเปรียบเทียบว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกัน หากมีความแตกต่างจะได้พิจารณาถึงสาเหตุที่แตกต่าง ถ้ามีความเหมือนกันจะได้เป็นเครื่องยืนยันข้อค้นพบ ซึ่งจะทำให้ข้อค้นพบที่ได้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

2.2 การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรศึกษากับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ เพื่อที่จะได้องค์ความรู้ที่เป็นภาพรวมของการพัฒนาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา ผลที่ได้จะได้นำเป็นแนวทางในการตรวจสอบการวิเคราะห์เพื่อให้นักศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนเองเกี่ยวกับประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม

2.3 ควรจัดทำประชาสัมพันธ์ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- [1] ธัญรัช วิภาติภูมิประเทศ. ความเป็นพลเมืองในระบบอบ
ประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตย. ศิลปะศาสตร์และวิทยาศาสตร์; 2555.
- [2] คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน.
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2550. กรุงเทพฯ: ครุสภา ลาดพร้าว; 2550.
- [3] ประสิทธิ์ เขียวศรี. การเสนอแบบจำลองการ พัฒนา
ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้
โรงเรียนเป็นฐาน. ครุศาสตร์ดุสิต สาขาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย; 2544.
- [4] ภาวดี อนันต์นวิ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะ
กรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิตสาขาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา;
2546.
- [5] มาริษา นาคทับที. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม
ผู้นำแบบประชาธิปไตยของนิสิตคณะวิศวกรรม
ศาสตร์ วิทยาลัยชลประทาน จังหวัดนนทบุรี.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหบัณฑิตสาขาการ
บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร; 2541.
- [6] วัลลภา จันทรเพ็ญ. การพัฒนารูปแบบการจัด
กิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษา
ช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการ ปรับพฤติกรรม
ทางปัญญา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2544.
- [7] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2550. กรุงเทพฯ: ครุสภาลาดพร้าว; 2550.
- [8] ศุภพรรัตน์ สุขพุ่ม. เสี่ยงข้างมาก เสี่ยงข้างน้อย.
เข้าถึงได้จาก [www. Kpi.ac.th/Wiki/index.php/](http://www.Kpi.ac.th/Wiki/index.php/);
2554.
- [9] สถาบันนโยบายศึกษา. ปฏิรูปการเมือง – กระจาย
อำนาจ. เข้าถึงได้จาก www.fpps.or.th.; 2550.
- [10] สนธิ เทพเรณู. การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม
สำหรับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย; 2547.
- [11] สนธิรัก เทพเรณู. การพัฒนารูปแบบ การฝึกอบรม
สำหรับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย; 2547.
- [12] อมร รักษาสัตย์. การศึกษากับการพัฒนา
ประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: เจริญผล; 2541.
- [13] อรรณพ จินะวัฒน์. การนำเสนอโปรแกรมการพัฒนา
ผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ
ศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย; 2539.
- [14] อาทิตย์ อุไรรัตน์. ปลุกพลังนักศึกษาตามวิถีประชา
ธิปไตย. เข้าถึงได้จาก Availablefrom : [http://
www.pantown.com/market.php?id=
20352&name=market4&area=&topic
=31&action=view](http://www.pantown.com/market.php?id=20352&name=market4&area=&topic=31&action=view); 2552.